

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาของสงฆ์ในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ และกฎระเบียบคำสั่ง และข้อบังคับของกรรมการมหาเถรสมาคม คณะสงฆ์ กระทรวงศึกษาธิการ และกรมการศาสนา โดยมีกรรมการมหาเถรสมาคมองค์สูงสุดของคณะสงฆ์ สภาการศึกษาของคณะสงฆ์ คณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ของมหาเถรสมาคม แม่กองบาลีสนามหลวง แม่กองธรรมสนามหลวง เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารตามลำดับ ในปัจจุบันการศึกษาที่คณะสงฆ์ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษามีอยู่ ๔ ประเภท คือ ๑) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ๒) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ๓) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ๔) การศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒ แห่ง

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาดั้งเดิม ที่คณะสงฆ์ดำเนินการมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน มีระบบการ และระเบียบการอันเกี่ยวข้องกับการศึกษาที่รัดกุมเป็นการศึกษาที่อยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ มีผลของการศึกษาเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไปมีเกียรติประวัติ และเกียรติภูมิที่ผู้ศึกษาได้รับอย่างสูงส่ง และถือเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะ มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรของพระศาสนา เพื่อรับใช้พระศาสนา นอกจากนี้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา เพราะคัมภีร์สำคัญ เช่น พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทจารึกไว้ นอกจากนี้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา เพราะคัมภีร์สำคัญ เช่น พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทจารึกไว้ด้วยภาษาบาลี และการรักษาดั้งเดิมซึ่งเป็นภาษาบาลี เพื่อป้องกันพระพุทธรูป มิให้คลาดเคลื่อนที่รู้กันว่าพระสัทธรรมปฏิรูป ฉะนั้น การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะรักษาศาสนาธรรมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังเป็นการเพิ่มพูนฐานะให้กับพระภิกษุสามเณรให้เป็นผู้มีเกียรติมีฐานะสูงขึ้น เป็นผู้มีความรู้ในสังคมได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นเกียรติอย่างสูง โดยผู้สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระมหากรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชานุญาตถวายให้สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก เสด็จประกอบพิธีทรงตั้งเปรียญธรรม ๓ ประโยคประทานพัดเปรียญ และประกาศนียบัตร ตามเวลา และสถานที่อันสมควร พระภิกษุที่สอบเปรียญธรรม ๓ ประโยค เมื่อได้รับพระราชทานทรงตั้งเปรียญธรรมแล้วจะได้รับพระบรมราชานุญาตให้ใช้คำว่า “พระมหา” นำหน้าชื่อเดิมได้ ส่วนสามเณรใช้คำว่า ป. (เปรียญ) ตามหลังชื่อตัวและนามสกุลได้ นับว่าเป็นเกียรติและนำชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูลไม่น้อย

แม้ว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูง ที่คณะสงฆ์ยอมรับโดยสมบูรณ์ว่า เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนเพื่อทรงศาสนา และเผยแผ่คำสอนไปสู่ประชาชนเพื่อความร่วมมือเป็นสุขของสังคมโดยส่วนรวมก็ตาม แต่การจัดการศึกษาในแผนกนี้ ยังมีปัญหาอีกมากมายที่รอการแก้ไข ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒” พบว่าการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีสภาพปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ ๑) ด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระเก่าเกินไป และภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะเนื้อหาสาระในแผนกบาลี การจัดการเรียนการสอนยังไม่เป็นระบบ ใช้วิธีการเรียนการสอนเน้นการท่องจำ และการแปลไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการวิเคราะห์ ๒) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอนไม่มีเพียงพอ มักใช้ระบบการศึกษาแบบพี่สอนน้อง ครูสอนขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ขาดประสบการณ์ ไม่สามารถประยุกต์ใช้กับสภาพจริงได้ ๓) ด้านการวัดและประเมินผล เกณฑ์การวัดและประเมินผล มักวัดความจำมากกว่าความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ ไม่มีเกณฑ์มาตรฐานและกฎเกณฑ์แน่นอน ในผลงานวิจัยนี้ยังได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีไว้ดังนี้ คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนส่งเสริมจัดทำและพัฒนาสื่อให้น่าสนใจและใช้อย่างแพร่หลาย และควรมีการทดสอบความอยากง่ายของข้อสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ให้ครอบคลุมทุกด้าน*

จากความสำคัญและปัญหา การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตยานนาวา-สาทร บางคอแหลม กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ

* นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยมและวลัยพร ศิริภิรมย์, แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน สภาพการจัดการเรียนการสอน ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น โดยมีความเชื่อเบื้องต้นว่าการจัดการศึกษาการเรียนการสอนประเภทนี้ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณร ให้เข้าใจหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังช่วยเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชน ที่บวชเข้ามาเรียน ได้ห่างจากปัญหายาเสพติดและปัญหาพฤติกรรมที่ผิดจากศีลธรรมอันดีงาม เพราะเยาวชนผู้มาบวชเรียนเหล่านี้ จะได้รับการอบรมบ่มนิสัยกล่อมเกล้าให้อยู่ในหลักธรรมของศาสนาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง อันจะช่วย บรรเทาปัญหาทางสังคมของเยาวชนได้ในอนาคตอีกทางหนึ่ง

ด้วยเหตุผล และความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเรื่องนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงพัฒนา ในการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทร และบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร อันจะทำให้นักเรียนได้รับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทร และบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทร และบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัย พื้นฐาน

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทร และบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งมีขอบเขต ๖ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตร

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน

๔. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

๕. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน

๖. ด้านการวัดและประเมินผล

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พระภิกษุสามเณรในเขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม จำนวน ๑๕๐ รูป

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่ในการทำวิจัยครั้งนี้คือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำนวน ๔ วัด ที่ปรากฏในตารางที่ ๑.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๑.๑ จำนวนประชากรและสถานที่

ที่	วัด	จำนวน	กลุ่มตัวอย่าง
๑	วัดยานนาวา	๕๐	๖๔
๒	วัดราชสิงขร	๔๐	๒๕
๓	วัดเรืองยศสุทธาราม	๕	๔
๔	วัดทองบน	๑๕	๑๑
รวม		๑๕๐	

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

เริ่มดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่ เดือนพฤษภาคมถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ การศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทร และบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ การเปรียบเทียบผลความคิดเห็นของนักเรียน ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัย พื้นฐาน แตกต่างกันอย่างไ

๑.๔.๓ ปัญหาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทร และบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร มีอะไรบ้าง

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑. ผู้เรียนมีสถานภาพต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีแตกต่างกัน

๒. ผู้เรียนมีอายุต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีแตกต่างกัน

๓. ผู้เรียนวุฒิการศึกษาต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีแตกต่างกัน

๔. ผู้เรียนภูมิลำเนาต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประโยค ๑-๒ ถึง ประโยค ป.ธ. ๕

๑.๖.๒ การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งเป็นกิจกรรมระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน ที่ผ่านการถ่ายทอดสิ่งที่เป็นหลักการทฤษฎี โดยอาศัยเทคนิควิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอน และผู้เรียนแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๓ สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การใช้วัสดุอุปกรณ์หรือกิจกรรม ซึ่งเป็นตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนไปยังนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามที่ตั้งไว้

๑.๖.๔ กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง เนื้อหา กิจกรรม และประสบการณ์ รวมถึงการกระทำทุกอย่าง ที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

๑.๖.๕ บรรยายการเรียนการสอน หมายถึง สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน และช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งช่วยสร้างความสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีวินัยให้แก่ผู้เรียน

๑.๖.๖ การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทร และบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๗ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี หมายถึง โรงเรียนหรือสำนักเรียนที่วัดจัดการเรียนการสอนที่เน้นการศึกษากฎบาลี โดยแบ่งเป็น ๓ ระดับ ๘ ชั้น คือ เปรียญตรี (ประโยค ๑-๒ ถึง ประโยค ป.ธ. ๓), เปรียญโท (ประโยค ป.ธ. ๔ ถึง ประโยค ป.ธ. ๖), และเปรียญเอก (ประโยค ป.ธ. ๗ ถึง ประโยค ป.ธ. ๘)

๑.๖.๘ นักเรียน หมายถึง พระภิกษุสามเณรในเขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม ที่เรียนและสมัครเข้าสอบบาลีสนามหลวง

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทร และบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทร และบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัย พื้นฐาน

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทร และบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร